

Kanonudvalgets begrundelse

Generelt

Rigsfællesskabet har de seneste årtier været den mest almindelige betegnelse for det statsretlige forhold mellem Danmark, Færøerne og Grønland. Det er imidlertid et fællesskab med en mere end tusind år lang historie om norsk, dansk-norsk og dansk ekspansion, dominans og kolonisering i Nordatlanten. En historie der i det 20. og 21. århundrede også har handlet om forsøgene på at finde varige konstruktioner for balancen mellem fællesskab og selvstændighed. Rigsfællesskabets historie handler også om andre lande og områder end de nuværende tre medlemmer, ikke mindst Island og Norge, og herudover har både Færøerne og Grønland deres egne særegne historier, som har betydning i egen ret. Blandt andet på grund af den lange fælles og komplekse historie byder rigsfællesskabet på talrige interessante og relevante dagsordener og potentielle undervisningsemner inden for kultur, natur, klima, sikkerhedspolitik, statsret, selvbestemmelsesret, menneskerettigheder og postkolonialisme. Emner der er relevante for historiefaget, men også for en række andre af skolens fag.

En tilføjelse af et punkt til folkeskolens historiekanon om "rigsfællesskabet" vil aldrig kunne indfange alle disse mange muligheder, ligesom det heller ikke er muligt at udpege en enkeltstående begivenhed som den vigtigste i rigsfællesskabets historie.

Kanonudvalget har tidligere anbefalet et punkt, der fokuserede på perioden 1946-53, der kan siges at være den helt centrale historiske periode for etableringen af det, man kan kalde den moderne udgave af rigsfællesskabet. Imidlertid har der været et ønske om et punkt med et mere "nutidsrettet fokus", og kanonudvalget er derfor blevet bedt om enten at formulere et yderligere punkt eller erstatte det første forslag med et nyt forslag. Da det allerede foreslåede punkt ligger i efterkrigstiden, ville to punkter komme til at ligge meget tæt på hinanden – og det i en tidsperiode i historiekanon, der i forvejen har mange punkter. Kanonudvalget har derfor valgt at anbefale et nyt punkt til erstatning af det tidligere forslag.

I forhold til ønsket om et mere nutidsrettet punkt bemærker kanonudvalget, at det jvf. fagformålet er historiefagets formål at give eleverne sammenhængsforståelse og kronologisk overblik, som de kan bruge til at forstå deres samtid, samt at give dem forståelse for, hvordan de selv, deres livsvilkår og samfund er historieskabte. I historieundervisningen forstås nutiden således via historie, og det er derfor væsentligt, at et punkt stadig lægger op til at inddrage historien for at forstå, hvordan begivenheder i fortiden har skabt, og fortsat skaber, den nutid, rigsfællesskabet eksisterer i i dag.

Det vil være vanskeligt at udpege en historisk begivenhed eller afgrænset periode, der har haft større betydning for nutidens rigsfællesskab end begivenhederne 1946-53 (folkeafstemningen på Færøerne 1946 og grundlovsændringen 1953). Derfor er kanonudvalgets anbefaling, at der indføres et punkt med titlen "Nordatlanten og rigsfællesskabet", da det vil give mulighed for at inddrage rigsfællesskabet i historieundervisningen på en måde, hvor et nutidsrettet fokus tager udgangspunkt i den historiske udvikling.

Begrundelse for titel: Nordatlanten og rigsfællesskabet

Rigsfællesskabet, som betegnelsen for det statsretlige forhold mellem Danmark, Færøerne og Grønland, er en relativ ny betegnelse for noget, der er et resultat af en over 1000 år lang historisk udvikling.

Nordatlanten er betegnelsen for det geografiske rum, denne historie har udfoldet sig i, og rigsfællesskabets store geografiske udstrækning i Nordatlanten og nordatlantiske identitet er en af de afgørende forskelle på

staten Kongeriget Danmark/rigsfællesskabet og landet Danmark. Den geografiske placering i Nordatlanten er herudover en væsentlig årsag til de sikkerhedspolitiske og klimapolitiske dagsordner, der præger rigsfællesskabet i dag. Et punkt ved navn "Nordatlanten og rigsfællesskabet" sætter derfor fokus på både det rum, historien har udspillet sig i, og på den nutid, rigsfællesskabet eksisterer i i dag. Herudover vil det også give gode betingelser for, at punktet evt. kan tages op i tværfagligt samarbejde med andre fag.

Begrundelse for vejledende beskrivelse

I den vejledende beskrivelse er der lagt vægt på at fremhæve, at rigsfællesskabet er et relativt nyt begreb, men at dets historie har rødder mere end 1000 år tilbage. Samtidig er der lagt vægt på, at det man kan kalde det "moderne" rigsfællesskab er resultatet af en udvikling, der begyndte efter anden verdenskrig. Begivenhederne, beslutningerne og diskussionerne i de første år efter anden verdenskrig er afgørende for en historisk forståelse af, hvorfor rigsfællesskabet ser ud, som det gør i dag. De har bidraget til at forme både færøsk, grønlandsk og dansk selvforståelse og er væsentlige, hvis man vil forstå de dagsordener, der præger rigsfællesskabet i dag. Endeligt er det også væsentligt, at den vejledende beskrivelse fremhæver, at rigsfællesskabet ikke kun er en historie om fællesskab. Det er også en historie om modsætninger, diskussioner om kolonialisme, afkolonisering og postkolonialisme samt om forskellige politiske interesser, der ikke altid kan forenes.

Begrundelse for anbefalinger til perspektiveringer

De tre forslag til perspektiveringer skal vise, hvor mange forskellige vinkler det er muligt at lægge på kanonpunktet og herudover understøtte, at punktet kan behandles på forskellige klassetrin.

Det kan være vanskeligt for særligt yngre elever at forholde sig til, at det abstrakte i, at rigsfællesskabet er en stat, der består af tre lande/nationer, da dette er begreber, der i daglig tale ofte bruges som synonyme. Ved at sætte fokus på kulturelle forskelle inden for rigsfællesskabet og deres historiske baggrund, kan historieundervisningen bidrage til elevernes forståelse af, hvorfor det er sådan i praksis. Et forløb, der fokuserer på kulturelle forskelle kan laves på mange forskellige måder og tilpasses alle klassetrin. Da kultur i høj grad også er et spørgsmål om menneskets sameksistens med naturen, vil det være oplagt også at inddrage forholdet til natur og naturressourcer.

Det andet perspektiveringsforslag lægger op til, at kanonpunktet kan inddrages i forløb om historiebrug. De forskellige danske besiddelser i Nordatlanten har til forskellige tider spillet forskellige roller for dansk selvforståelse, hvilket også kan kobles til en diskussion af, hvordan det forholder sig i dag.

Det sidste perspektiveringsforslag lægger op til, at man ser på forskelle og ligheder mellem den grønlandske og færøske udvikling siden anden verdenskrig. Landene har både fællestrek, men de er også forskellige og har gennemgået vidt forskellige historiske udviklinger.

Placering i kanon

Der kan argumenteres for flere forskellige placeringer i kanonrækkefølgen. Med henvisning til ønsket om et mere nutidsrettet punkt, den foreslåede vejledende beskrivelses fokus og det forhold, at begrebet "rigsfællesskabet" er et begreb, man begyndte at bruge i 1990'erne, så anbefaler kanonudvalget, at det nye punkt placeres imellem punkterne Maastricht 1992 og 11. september 2001. Alternativt kan det også placeres efter punktet 11. september 2001.